

การบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

School guidance management expands opportunities under the jurisdiction of the Uttaradit Primary Educational Service Area Office 1

พิรญาณ์ ธนคุณากาญจน์¹, หยกแก้ว กมลวรเดช², วจี ปัญญาใจ³

Phiraya Thanakunakan¹, Yokkaew Kamolvoradej¹, Vajee Panyasai²

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

²อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

³อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

คำสำคัญ

บทคัดย่อ

การบริการแนะแนว,
การบริหาร, โรงเรียน
ขยายโอกาส

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหาร
การบริการแนะแนว ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาจากการคำนวณโดยใช้ตาราง
เครซีและมอร์แกน จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบ
สัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการจำเป็นของการบริการการบริการแนะแนวของโรงเรียน
ขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ในงานการ
บริการงานแนะแนวทั้ง 5 บริการมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด
ตามลำดับ ได้แก่ บริการให้การปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการสำรวจ บริการสนเทศ
และบริการ ติดตามผล 2. แนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1.
บริการสำรวจเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) โรงเรียนควรจัดทำโครงสร้าง
หน้าที่ชัดเจนโดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และควรมีการส่งต่อ
ข้อมูลให้กับครูในระดับชั้นต่อไป มีการจัดเวลาสำหรับการแลกเปลี่ยนแนวคิดและแก้ปัญหา
เกี่ยวกับการสำรวจข้อมูล รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ
สำรวจข้อมูล 2.บริการสนเทศ (Information Service) โรงเรียนควรมีการประชุมเพื่อวางแผน
กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านการบริการสนเทศ รวมถึงการออกแบบกิจกรรมแนะแนว
กำหนดปฏิทินการติดตามและประเมินผล และควรมีการสะท้อนผลร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาและ
พัฒนารูปแบบและวิธีการให้เป็นระบบ 3.บริการให้การปรึกษา (Counseling Service) โรงเรียน
ควรมีการวางแผนกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา โดยมุ่งเน้นส่งเสริมป้องกัน
และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน มีการกำหนดแบบบันทึกการให้คำปรึกษาเป็น
ขั้นตอน เพื่อรวบรวมข้อมูลการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ ครูผู้เกี่ยวข้องควรมีการประเมิน

และติดตามผลเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการให้คำปรึกษาให้ดียิ่งขึ้น 4.บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล กำหนดรูปแบบและจัดระดับความจำเป็นเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือ มีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เหมาะสม รวมถึงครูผู้เกี่ยวข้องควรมีการสะท้อนผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากร 5. บริการติดตามผล (Follow-up Service) โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการติดตามผล มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อติดตามผล ในการประเมินผลและวิเคราะห์ผล มีการกำหนดตารางการประชุม PLC ที่สม่ำเสมอ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aims to study the essential needs and management guidelines for guidance services in opportunity expansion schools under the Office of Uttaradit Primary Educational Service Area, District 1. The sample used in the research was determined using Krejcie and Morgan's table, resulting in a total of 226 participants. The research instruments included: 1) questionnaires and 2) interviews. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and content analysis

The research results found that

1. The essential needs for the management of guidance services in opportunity expansion schools under the Office of Uttaradit Primary Educational Service Area, District 1, are at the highest level across all five guidance service areas. The areas with the highest average scores, in order, are: counseling services, assessment services, placement services, follow-up services, and information services.

2. Guidelines for managing the integrated guidance work of the school to expand opportunities under the jurisdiction of the Uttaradit Primary Educational Service Area Office 1, divided into areas as follows: 1. Individual Inventory Service: Schools should establish a clear structure with homeroom teachers responsible for collecting individual student data. There should be a process for transferring this data to the teachers in the next grade level. Time should be allocated for exchanging ideas and addressing issues related to data collection. Additionally, technology should be integrated to enhance the efficiency of data collection. 2. Information Service: Schools should hold meetings to plan, set policies, and define objectives for information services, including designing guidance activities, scheduling follow-ups, and evaluations. There should also be a process for joint reflection to solve problems and develop a systematic approach to improving methods and practices. 3. Counseling Service: Schools should plan a structured process for providing assistance to those receiving counseling, focusing on promoting prevention and solving various student problems. A step-by-step counseling record form should be established to systematically collect counseling data. Relevant teachers should evaluate and follow up on counseling sessions to improve counseling methods and practices. 4. Placement Service: Schools should hold meetings to plan, set policies, and define objectives for placement services, determine the format, and prioritize the urgency of

assistance needed. Experts should be invited to provide knowledge about making appropriate educational decisions. Additionally, involved teachers should reflect on their experiences and share knowledge to address issues and develop personnel. 5. Follow-up Service: Schools should hold meetings to plan, set policies, and define objectives for follow-up services. Technology should be utilized to assist in data collection for follow-up purposes. Regular Professional Learning Community (PLC) meetings should be scheduled to facilitate the exchange of knowledge and approaches that lead to sustainable development.

Keywords: guidance services, management, opportunity expansion schools

ภูมิหลัง

ด้วยนโยบายการแนะแนวในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาเยาวชน เพื่อให้มีสมรรถนะสำคัญ มีทักษะเพื่อการทำงานในโลกของงานศตวรรษที่ 21 คือ เรียนแล้วมีงานทำ ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งได้แต่งตั้งครูที่มีวุฒิทางการศึกษาอื่นหรือสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ให้ปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนว ดังนั้น ครูแนะแนวหรือผู้ให้บริการต้องเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์ตามปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ และแนวคิดสำคัญในการให้บริการอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับความต้องการหรือความจำเป็นของผู้รับบริการ หากขาดคุณสมบัติอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้รับบริการได้ [1] ซึ่งการปฏิบัติงานตาม 5 บริการแนะแนวในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) งานบริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) งานบริการสนเทศ 3) งานบริการให้คำปรึกษา 4) งานบริการจัดวางตัวบุคคล 5) งานบริการติดตามผล การแนะแนวเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ แต่ด้วยสถานศึกษามีข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและจิตวิทยาโดยตรง ส่งผลให้การพัฒนาการแนะแนวเกิดช่องว่างและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดูแลนักเรียน ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัย [2] ว่าสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญของการแนะแนวในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานแนะแนว รวมถึงโรงเรียนควรมีการจัดอบรมทักษะการแนะแนวให้แก่ครู

จากบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งมีการบริหารงานแนะแนวที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และไม่ชัดเจน หลายโรงเรียน ไม่มีครู ที่จบการศึกษาทางด้านจิตวิทยาการแนะแนวโดยเฉพาะ มีเพียงครูในวิชาเอกต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานในส่วนงานแนะแนว ส่งผลให้การบริหารงานแนะแนวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และจากข้อมูลจากสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่านักเรียนมีปัญหาในการออกกลางคันซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัญหา ได้แก่ การสมรสก่อนวัยอันควรของผู้ปกครอง การอพยพย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครอง และการหาเลี้ยงครอบครัวของผู้ปกครอง ซึ่งอาจส่งผลต่อการศึกษาและความประพฤติของนักเรียน [3] ซึ่งจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนขยายโอกาส จึงจำเป็นต้องวางแผนการและปรับปรุงระบบ การดำเนินงานแนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดโดยการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวสู่ครูที่ปรึกษาและครูผู้สอนให้สามารถจัดกิจกรรมแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 35 โรงเรียน จำนวนประชากร 540 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาจากการคำนวณโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน จำนวน 226 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบงานแนะแนว ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา จำนวน 226 คน โดยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและหรืองานแนะแนวดีเด่น ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

2.2 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยแบ่งเป็น

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวเพื่อขอความอนุเคราะห์ ผู้อำนวยการ ผู้บริหารโรงเรียนและครู โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 226 คน ในการตอบแบบสอบถาม

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทางแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) โดยเป็นผู้ประสานงานกับสถานศึกษาด้วยตนเองและแจ้งกำหนดวันในการปิดรับแบบสอบถาม

3. ดำเนินการสรุปผลการตอบแบบสอบถามและนำผลสรุปจากการตอบแบบสอบถามมาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนว

4. ขอหนังสือแนะนำตัวเพื่อขอความอนุเคราะห์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ในการสัมภาษณ์และรวบรวมแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

4.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 (แบบสอบถาม)

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต่อสภาพความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายของคะแนน โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาสในแต่ละข้อไว้ ดังนี้ [4]

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นบ้างบางส่วน

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่ได้ความต้องการจำเป็น

วิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 (สัมภาษณ์)

การสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยสรุปเนื้อหาแยกเป็นรายด้านเพื่อวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการบริหารการบริการแนะแนว ภาพรวมรายด้าน

การบริการแนะแนว	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
บริการสำรวจ	226	4.58	.44017	มากที่สุด
บริการสนเทศ	226	4.57	.44119	มากที่สุด

การบริการแนะแนว	จำนวนผู้ตอบ แบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
บริการให้การปรึกษา	226	4.60	.40677	มากที่สุด
บริการจัดวางตัวบุคคล	226	4.59	.43258	มากที่สุด
บริการติดตามผล	226	4.57	.43685	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการบริหารการบริการแนะแนวภาพรวมรายด้าน จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 226 คน พบว่า การบริการงานแนะแนวทั้ง 5 บริการมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยบริการให้การปรึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .40677 รองลงมาคือ บริการจัดวางตัวบุคคล ค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .43258 และ บริการสำรวจ ค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .44017 ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 แยกประเด็นการพิจารณาตามกระบวนการบริการแนะแนว 5 บริการ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

2.1 บริการสำรวจเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรมีการจัดประชุมเพื่อกำหนดโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน จัดตั้งคณะทำงานและวางแผนการดำเนินงานด้านการบริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล ทั้งเรื่องการเรียนรู้ สุขภาพ และครอบครัว ด้านการดำเนินการ มีการจัดทำแบบฟอร์มสำหรับการเก็บข้อมูลเป็นรูปแบบเดียวกัน โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจข้อมูลและควรมีการส่งต่อข้อมูลให้กับครูในระดับชั้นต่อไป มีการลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ประสานงานกับผู้ปกครอง สังเกตพฤติกรรมนักเรียน รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันเข้ามาใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียน ด้านการติดตามและประเมินผล มีการขอข้อมูลเป็นรายบุคคลมาคัดกรอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนา หรือป้องกันและแก้ปัญหาให้นักเรียนให้ถูกจุด ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ควรมีการกำหนดชั่วโมง PLC สำหรับครูที่ปรึกษาและครูผู้สอนเพื่อแลกเปลี่ยนและเสนอแนวคิดสำหรับการแก้ปัญหาการบริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคลร่วมกัน รวมถึงมีการใช้นวัตกรรม ICT เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสำรวจข้อมูล

2.2 บริการสนเทศ (Information Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผนกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการสนเทศ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีการวางแผนจัดทำโครงการ ออกแบบกิจกรรม มีวางแผนจัดทำหนังสือคู่มือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ด้านการดำเนินการ ควรจัดให้ผู้เรียนได้รับรู้ข่าวสารด้านการศึกษา อาชีพ สังคม ด้วยวิธีการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางเท่าทันต่อเหตุการณ์ รวมถึงมีการเชิญศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้มีความสามารถในชุมชนเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียนและเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน และสังคม ด้านการติดตามและประเมินผล มีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร มีการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้ ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล หรือประเมินความเร็วและความสะดวกในการให้บริการ ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา กำหนดชั่วโมง PLC ให้ชัดเจนในการสะท้อนผลร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนารูปแบบและวิธีการบริการสนเทศให้เป็นระบบ

2.3 บริการให้การปรึกษา (Counseling Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการให้คำปรึกษา อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตามความ

จำเป็นเร่งด่วน โดยกำหนดปฏิทินการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษา ด้านการดำเนินการ มีการจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้ให้คำปรึกษา มีการจัดตั้งห้องอุ่นใจให้ครูและนักเรียนได้พบปะพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง และครูผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้มาใช้บริการให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย รวมถึงรู้จักการรักษาความลับของผู้รับคำปรึกษาเป็นอย่างดี ด้านการติดตามและประเมินผล มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาอย่างทั่วถึง เพราะถ้าปัญหาของผู้มารับบริการมีความซับซ้อนและยากเกินความสามารถของผู้ให้บริการจะต้องทำการส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญต่อไป ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในทุกด้านกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกเพื่อการส่งต่อนักเรียนในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล โดยกำหนดเป็นปฏิทินของโรงเรียน กำหนดรูปแบบและจัดระดับความจำเป็นเร่งด่วนในการช่วยเหลือ เพื่อความเหมาะสมของการแก้ปัญหาตามสภาพปัญหาของนักเรียน ด้านการดำเนินการ โรงเรียนมีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กร หน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและศักยภาพ ด้านการติดตามและประเมินผล มีการติดตามและประเมินผลในการดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนตามสภาพปัญหาของแต่ละบุคคล ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ครูผู้เกี่ยวข้องมีการสะท้อนผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการวางตัวบุคคล

2.5 บริการติดตามผล (Follow-up Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการติดตามผล อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ด้านการดำเนินการ โรงเรียนมีการดำเนินการสำรวจความต้องการเพิ่มเติมของนักเรียน จัดทำแบบฟอร์มติดตามผลที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการติดตามนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย รวมถึงมีการสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ด้านการติดตามและประเมินผล มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา มีการประเมินผลการแนะแนวที่ชัดเจน เพื่อให้ให้นักเรียนและครูสามารถประเมินผลการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวิเคราะห์ผลการประเมินในระยะยาว ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา โรงเรียนมีการประชุม PLC ที่สม่ำเสมอ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการจัดตั้งกลุ่มอภิปรายอย่างเป็นทางการเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการอภิปราย เพื่อให้นักเรียนและครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นการแนะแนวทั้ง 5 บริการได้ตลอดเวลา

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ความต้องการจำเป็นของการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ในงานการบริการงานแนะแนวทั้ง 5 บริการมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ บริการให้การปรึกษา มีความต้องการจำเป็นในระดับมากที่สุดจาก 5 บริการสอดคล้องกับ[2]ที่ให้ความสำคัญกับบริการให้การปรึกษา ตามด้วยบริการจัดวางตัวบุคคล บริการสำรวจ บริการสนเทศ และบริการติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับ[3]งานวิจัยเรื่อง การบริการงานแนะแนวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริการงานแนะแนวมีความจำเป็นต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ทั้ง 5 บริการอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการบริการการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1. บริการสำรวจเป็น

รายบุคคล (Individual Inventory Service) โรงเรียนควรจัดทำโครงสร้างหน้าที่ชัดเจนโดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และควรมีการส่งต่อข้อมูลให้กับครูในระดับชั้นต่อไป มีการลงเยี่ยมบ้านและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง มีการจัดเวลาสำหรับการแลกเปลี่ยนแนวคิดและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูล รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสำรวจข้อมูล

2.บริการสนเทศ (Information Service) โรงเรียนควรมีการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านการบริการสนเทศ การออกแบบกิจกรรมแนะแนว ประชุมสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงมีการเชิญศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน หรือผู้มีความสามารถในชุมชนเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียนและเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน และสังคม กำหนดปฏิทินการติดตามและประเมินผล และควรมีการสะท้อนผลร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนารูปแบบและวิธีการให้เป็นระบบ

3.บริการให้การปรึกษา (Counseling Service) โรงเรียนควรมีการวางแผนกระบวนการให้ความรู้และความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา โดยมุ่งเน้นส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน มีการกำหนดแบบบันทึกการให้คำปรึกษาเป็นขั้นตอน เพื่อรวบรวมข้อมูลการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ ครูผู้เกี่ยวข้องควรมีการประเมินและติดตามผลเพื่อพัฒนาแบบและวิธีการให้คำปรึกษาให้ดียิ่งขึ้น

4.บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล กำหนดรูปแบบและจัดระดับความจำเป็นเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือ มีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เหมาะสม รวมถึงครูผู้เกี่ยวข้องควรมีการสะท้อนผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากร

5. บริการติดตามผล (Follow-up Service) โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการติดตามผล มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อติดตามผล ในการประเมินผลและวิเคราะห์ผล มีการกำหนดตารางการประชุม PLC ที่สม่ำเสมอ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ [5] แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรศ.ราชภัฏรำไพพรรณี พบว่ารูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ ควรใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อพัฒนาแบบการแนะแนวทั้ง 5 บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวไปปรับใช้ให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง
2. ครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนว ครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน ควรศึกษาการบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ และนำไปปรับใช้กับรายวิชาต่างๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำงานอื่น ๆ เช่น งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานปกครอง งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มาบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] อมรชญา ชินศรี และ พระครูสุภัทรสีลโสภณ. (2566). การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา. “วารสารนิสิตวัง”. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย.
- [2] Mujahid, I. (2021). Islamic orthodoxy-based character education: creating moderate Muslim in a modern pesantren in Indonesia. Indonesian Journal of Islam and Muslim Societies, 11(2), 185–212. <https://doi.org/10.18326/ijims.v11i2.185-212>.
- [3] ปณิตา บัวเจริญ. (2564). การบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [4] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษา 2565. เอกสารประกอบการปฏิบัติงาน, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- [5] บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [6] เกรียงไกร นครพงศ์ และสงวน อินทร์รักษ์. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. “วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร”. มหาวิทยาลัยศิลปากร.